

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete Grundnivå 2

Social kompetens

Vikten av förskollärarens förhållningssätt i konflikthantering, när det gäller konflikter mellan barnen.

Författare: Saafi Abukar Hassan

Handledare: Susanne Rosén

Examinator: Åsa Bartholdsson

Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete

Kurskod: PG2062

Poäng: 15hp

Examinationsdatum: 2017-01-16

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstrakt

Syftet med den här studien är att bidra till kunskap om hur förskollärare i förskolan arbetar med konflikt och konflikthantering vid samlingar. Till min undersökning har jag använt mig av olika kvalitativa forskningsmetoder, observation och intervjuer för att få inblick i hur förskolläraren hanterar barnens konflikter. Resultatet visar hur förskollärarna betonar vikten av att kommunicera med barnen, samt att skapandet av goda relationer är avgörande för att förebygga och lösa konflikter. Resultatet visade också att vissa barn klarar av att lösa konflikter på egen hand men att de även behöver stöd och hjälp från förskolläraren i vissa situationer. Min slutsats är att förskollärarnas generella strategier för konfliktlösning är att lyssna på alla inblandade och bekräfta barnens känslor för att sedan hjälpa dem att lösa konflikten.

Nyckelord:

Konflikt, konflikthantering, kommunikation, samspel, konflikthanteringsstrategier, sociala-kompetent

Förord

Jag vill börja med ett ge ett stort tack till alla som har medverkat i min studie, utan er hade det inte varit möjligt att genomföra den. Jag vill också ge ett stort tack till min handledare, Susanne Rosèn för hennes stöd och vägledning under arbetets gång. Jag måste ge ett stort tack till min familj som har ger mig stöd och energi för att utveckla och klara det här, framför allt min make som har lagat mat och visat mig hänsyn när jag varit upptagen med arbetet.

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Syfte & frågeställning	5
Bakgrund	5
Styrdokument.....	5
Begreppsdefinitioner.....	6
Konflikt.....	6
Konflikthanteringsstrategier	6
Kommunikation och samspelets betydelse i konflikthantering	8
Tidigare forskning.....	10
Sociokulturell teori.....	11
Sammanfattning.....	13
Metod.....	14
Datainsamlingsmetoder	14
Observation	15
Intervju	16
Urval	16
Genomförande	17
Bearbetning av data	18
Etiska överväganden.....	19
Trovärdighet och generaliserbarhet	20
Resultat	21
Konflikter	21
Konflikthanteringsstrategier.....	22
Förebygga konflikter	22
Låta barnen själva lösa konflikten.....	23
Leda barnen ur en akut konflikt.....	23
Följa upp konflikten	24
Kommunikation och samspelets betydelse i konflikthantering	25
Sammanfattning av resultaten	28
Diskussion.....	29
Slutsatser.....	31
Förslag på fortsatt forskning	31
Källförteckning	32
Tryckta källor:.....	32
Webbaserade källor:	34
Bilaga 1 Informationsbrev till vårdnadshavare.....	35
Bilaga 2 Informationsbrev till förskollärare.....	36
Bilaga 3 Observationsprotokoll.....	37
Bilaga 4 Intervjuschema.....	38

Inledning

Förskolan tar emot barn från ett till fem år. Syftet med verksamheten är att stimulera barnens lärande och utveckling och arbetar med språk, kultur, miljö och jämställdhet. Barnen tillbringar många timmar dagligen på förskolan och därför kan vi säga att förskolan är en mötesplats för barnen. Vilket innebär att barnen har möjligheten att genomföra både lärorika men också, roliga lekar och aktiviteter tillsammans med andra barn i en stimulerande miljö. Trygghet ska utvecklas genom att uppleva en trygg miljö där rutiner, barngrupper och pedagoger skapar positiva möten med bra samarbete och respekt. I läroplanen för förskolan (Lpfö 98/16:5) poängteras att förskoleverksamheten ska vara en trygg mötesplats för barnen. Där ska barnen få lära sig grunder för att utveckla ett demokratiskt synsätt men också medvetenheten om att människor kan tänka på olika sätt och ha olika uppfattningar. Uppdraget handlar bland annat om att lära barnen att hantera konflikter och att förskolans pedagoger förebygger de möjliga konflikterna som kan uppstå, genom att skapa förståelse och att bearbeta missförstånd. Thornberg (2006:197–199) betonar att konflikter är en viktig del i människans sociala relationer trots den rädsla vi kan uppleva på grund av brister av kompetens om konflikthantering. Syftet med detta är att förskolan ska sträva efter att barnen utvecklar sina förmågor genom att kunna agera självständigt men också i grupp och ta ansvar över gemensamma regler (Skollagen, 2010).

Jag har valt att behandla social kompetens i mitt examensarbete eftersom jag under min utbildning har upptäckt att sociala relationer är en viktig del i barnens utveckling och lärande.

Det gör jag en avgränsning genom att ha ett särskilt fokus på konflikthantering i mitt arbete. Jag anser att sociala kompetenser utvecklas genom mötet mellan människor. Därför är det viktigt att de enskilda individerna kan samspela med andra. Jag menar att förskolans verksamhet samlar barn och personal vilket innebär att människor med olika åsikter möts och därför bör det kunna hanteras. Under mina tidigare erfarenheter upptäckte jag att förskolläraren sällan hinner med att utföra de aktiviteter som de har planerat för barnen i samslingen, som är en del i förskolans verksamhet. Anledningen för detta är att det uppstod konflikter mellan barnen, vilket medförde att tiden gick åt till konflikthantering.

I läroplanen för förskolan står att pedagogerna ska ”stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra” (Lpfö, 98/16:9). I min undersökning lägger jag fokus på förskollärarnas perspektiv och på vilka konflikthanteringsstrategier pedagogerna har.

Syfte & frågeställning

Syftet med detta arbete är att bidra till en ökad kunskap om hur förskollärare på en förskola hanterar konflikter mellan barn under samlingen. För att komma fram till syftet har jag ställt följande frågor:

- Hur uppfattar och hanterar förskolläraren konflikter mellan barn?
- Vilka konfliktstrategier används av förskollärarna för att stödja barnen att hantera konflikter?
- Vilken betydelse har kommunikation och samspel i konflikthantering enligt förskolläraren?

Bakgrund

Det som kommer att presenteras i detta kapitel är vad styrdokumentet säger om socialt samspel i förskolan och begreppsdefinitioner inom området konflikt samt hur olika forskare definierar begreppet konflikt och beskriver konflikthanteringsstrategier. Kommunikation och samspel är bland annat en central del av konflikthantering.

Styrdokument

Skolverket beskriver att förskolan ska ge förutsättningarna och möjligheter för att barn ska kunna utveckla sina sociala förmågor samt att kunna se andras perspektiv och utgångslägen vilket är en viktig del av problemlösningar (Lpfö, 98/2016). Utifrån Barnkonventionen betonas det att alla barn har rätt att få leva i trygghet för att ha det bra i sin omgivning vilket innebär att barnen har rätt att lära sig att alla är lika mycket värda i verksamheten (FN:s konvention om barns rättigheter, 1989). Vidare beskriver skollagen gällande förskolan att ”Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg” (Skollagen, SFS 2010: 800 2 §). I skollagen hänvisas till diskrimineringslagen, vilket innebär att i detta ingår det att arbeta med barnens sociala förmågor och att alla människor (barn och vuxna) är lika värda vilket inkluderar konflikthantering. Enligt diskrimineringslagen och skollagen är det förbjudet att diskriminera personen enligt kön, etnicitet, religion och kultur (Diskrimineringslagen, 2008, Skollagen, SFS 2010: 800 2 §). Detta kopplar jag till läroplanen för förskolan (Lpfö 98/16) som tydliggör att barnen får utveckla sin sociala kompetens, kommunikation, empati och motorik utan begränsningar om könsnormer som omgivningen ställer. Nyckelorden i konflikthanterings sammanhang är kommunikation, men även om man talar med varandra kan man missuppfatta varandra och det krävs därför att förskolans förskollärare har en god kompetens inom konflikthantering. Utifrån diskrimineringslagen och

skollagen ska barnen lära sig att samhället bygger på relationer och barnen måste utveckla sina sociala färdigheter som turtagning, samspel och konflikthantering för att sedan kunna vara delaktig i samhällets kultur (Diskrimineringslagen, 2008, Skollagen, SFS 2010: 800 2 §). Läroplan för förskolan belyser också att förskolan är en social och kulturell mötesplats där barnen lär sig socialt samspel genom lek och kommunikation med andra (Lpfö, 98/2016).

Begreppsdefinitioner

I begreppsdefinitioner kommer jag att ta upp hur olika forskaren definierar begreppet konflikt, konflikthanteringsstrategier och kommunikation och samspel samt hur dessa begrepp förstås i detta arbete.

Konflikt

Hakvoort (2015:30–36) skriver att ordet konflikt lätt blandas ihop med orden mobbning, våld och värdegrund. Anledningen bakom detta är att man kan tolka och förstå på många olika sätt, till och med kan de gå in i varandra men de kan absolut inte ersätta med varandra. Enligt Nationalencyklopedin (2016) härstammar ordet konflikt från det latinska ordet ”conflictus” och motsvarar det svenska ordet tvist eller sammanstötning. Dessa tvister handlar om obesvarade känslor, känslan av orättvis eller personlig kränkning. Enligt Maltén (1998:158–159) och Nilsson (2005:139–140) kan konflikten uppstå allmänt, mellan människor med olika synsätt, intresse, personlighet eller värderingar. Johansson, E och Johansson B (2003:46–47) beskriver konflikten som en obehaglig känsla, då parterna som är oeniga med varandra tappar förmågan att höra och se vad den andre säger, vilket medför att de upplever känslan av maktlöshet då de inte blir förstådda.

I förskolans läroplan (Lpfö 98/16) formuleras att förskolan ska sträva efter att varje barn etablerar ett samarbete med andra människor och ska kunna leva sig in i andra människors situation och visar hänsyn till varandra. Förskollärares uppdrag blir i detta att uppmärksamma barnen på att vi kan ha olika värderingar, tankar och attityder som styr vårt handlande och synpunkter. I det här arbetet definieras en konflikt som en vardaglig situation där två eller flera personer hamnar i konflikt på grund av missförstånd, och om den inte hanteras påverkar deras sociala förmågor och känslan. Jag har i min studie valt att fokusera på de konflikter som finns i barnens vardag och hur förskollärarna stödjer barnen i att hantera dessa.

Konflikthanteringsstrategier

Konflikthanteringsstrategier innebär att förskollärarna använder sig av olika strategier beroende på situationen för att kunna samarbeta på bästa sätt under en konflikthantering

(Thornberg, 2006:226). Strategierna ska främja utvecklingen av barnens sociala färdigheter så att de ska kunna hantera konflikter och beskriva egna känslor på egen hand. Enligt Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011:191–192) ska förskollärarna visa intresse för att hantera en konflikt som vuxen.

Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011:258) menar att det finns många punkter som man kan ta reda på när man ska lösa en konflikt och dessa presenteras här i punktform:

- Att utföra en gemensam analys och samtidigt att ta upp möjliga alternativ.
- Att fokusera på barnens perspektiv och lyssna på de som har varit involverade.
- Att ta reda på gemensamma lösningar för att ha lika makt.
- Att uppgå till målet genom tydlighet och taktik.
- Att underlätta för barnen på ett positivt sätt.
- Att lösningen bygger på långsiktighet? (Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad, 2011:258).

Ellmin (2008:17) förklarar konflikthantering som ett sätt att förstå och uppfatta orsakerna till konflikten och genom detta får man möjligheter att komma på en lösning. Utifrån detta perspektiv uppfattas begreppet konflikthantering som en lösning fast det egentligen är en analys av själva problemets ursprung. Ellmin (2008:18–22) anser att genom att problematisera konflikten kan vi arbeta förbyggande i detta.

Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011) anser att samtal om själva konflikten är ett sätt att hantera konflikter. Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011:29) tar också upp så kallade trafikljusstrategier som handlar om olika känslor som barnen kan beskriva sig själva med, när de hamnar i en konflikt. Det röda ljuset står för ilska eller liknande känslor men efter att ha reflekterat över händelsen blir det ett gult ljus, och när konflikten har hanterats blir det ett grönt ljus som tecken.

Hakvoort (2015:38–40) använder Cohens konflikthanteringspyramid för konflikthantering och det består av fyra nivåer vilka är förebygga, hantera, hjälpa, och stoppa. Den första nivån är förebyggande som är ett lämpligt sätt att hindra eller undvika konflikter. Författaren menar att ju mer förskollärarna erbjuder barnen regelbundna kunskaper angående den sociala arenan och värdegrundsarbete desto mer underlättar det att hantera konflikter.

Hakvoort (2015) anser att genom öppenhet, sociala medvetenhet, ömsesidighet förståelse, kommunikation och lyssnande kan konflikten förebyggas. Den andra nivån är att hantera konflikten genom att låta barnen lösa konflikten på egen hand (Hakvoort, 2015:21–56). Författaren (2015:21–56) beskriver att den nivån är en uppföljning av den första nivån eftersom parterna nu skulle ha kunskap angående om hur konflikten bör hanteras. Hakvoort (2015: 21–56) beskriver vidare att om barnen inte kunde hantera konflikten då behövs nivå tre som innebär att en neutral tredje person krävs för att komma fram till en lösning som alla kan vara ense om.

När konflikten har blivit svår att hantera anser Hakvoort (2015:21–56) att man bör använda den fjärde nivån som handlar om situation där tredje personen stoppar konflikten genom att separera parterna och ta reda på problemet. Detta menar Hakvoort (2015:21–56) är att sätta fokus på beteenden som påverkar både rätt eller fel. Författaren visar också att grunden är den förebyggande nivån, eftersom det ger möjligheter att eleverna får uttrycka sina egna tankar och få förståelse för olika uppfattningar och tolkningar. Därför är det viktigt att hjälpa barnen att bearbeta sina beteenden och bygga bra relationer genom att utveckla den sociala kommunikationen och samspelet.

I arbetet med konflikthantering strävar också förskolan efter att barnen utvecklar och skapar ett förtroende till sin egen förmåga att tänka och handla självständigt, till att fungera såväl i grupp som enskilt. På det sättet kan barnen utveckla sin kunskap till att kunna hantera de konflikter som dyker upp med hjälp av ord genom att berätta, uttrycka sina tankar, kommunicera med varandra, ställa frågor samt argumentera för sin idé och åsikt (Lpfö 98/16). Hakvoort (2015:39–46) anser att det är viktigt att förskollärarna har kunskap om olika nivåer på konflikthanteringsstrategier. I föreliggande arbete förstås konflikthanteringsstrategier ett sätt på att förbygga konflikter.

Kommunikation och samspelets betydelse i konflikthantering

Friberg (2015:92–99) förmedlar i boken *Konflikthantering* att kommunikationen sker mellan minst två eller flera personer som byter ord med varandra, antingen muntligt eller skriftligt. Kommunikationen ger ett positivt resultat då parterna ger varandra möjligheten att tala och blir hörda med respekt. Positiv kommunikation kan även ge en lösning till situationen eller en konflikt, medan negativ kommunikation däremot kan framkalla konflikter och missförståelse eftersom man inte blir lyssnad på. Friberg (2015:105) betonar dessutom att det finns tystlåtna barn som behöver ökade möjligheter till att uttrycka sig.

Kommunikation är viktiga aspekter, särskilt när det gäller att samarbeta med människor. Kommunikation spelar stor roll när det gäller konflikthantering genom att exempelvis ha åsikter, tankar, attityder och värderingar. Ordet kommunikationen kommer från latinets ”communicare” som innebär att vi har saker och ting att dela tillsammans och detta påverkar oss gemensamt (Maltén, 1998:11). Jensen och Harvard (2009:83–84) beskriver att barnen kommunicerar genom att uttrycka sig på olika sätt i kommunikationen med andra i sin omgivning. Kommunikation betyder att två eller flera människor delar något tillsammans med de upplevelser som följer för var och en.

Enligt Corsaro (2015:158–159) är barnen medvetna om det sättet att kommunicera som de använder med sina kamrater. Detta innebär att barnens kommunikativa färdigheter utvecklas redan när de är små och att de är medvetna när de går in i samtal med andra. De anpassar även sitt språk efter situationen.

Enligt läroplanen för förskolan (98/16) bekräftas det att kommunikationen i en barngrupp har stor betydelse för det pedagogiska ledarskapet, vilket innebär att förskollärare är ansvariga för att gruppens relation och kommunikation fungerar. Evenshaug & Hallen, (2001:18–19) beskriver den pedagogisk kommunikations modell som något som påverkas av gruppens olikheter och likheter, vilket innebär att kultur och samhälle spelar roll när det gäller barnets uppfattning och tolkningar. Därefter kan gruppen kommunicera genom att acceptera dessa aspekter som exempelvis andras kunskaper och erfarenheter. Vilket kan leda till mindre missförstånd och gemensamma lösningar. För att undvika missförstånd och minska konflikter mellan barnen bör förskollärarna ge tydliga budskap och förklaringar till barnen om deras lekkamraters uppfattningar (Evenshaug & Hallen, 2001:102–104). Vidare beskriver de att kommunikationen är en viktig aspekt i grupprocessen för utveckling. När det finns förståelse och lyhördhet mellan barnen i gruppen så fungerar gruppen också bättre.

Genom kommunikationen kan barnens uppfattning om sin status ändra sig (Löfdahl, 2004:42). Detta innebär att med kommunikation som verktyg kan enskilda barn förklara sina känslor och upplevelser, vilket kan leda till ökad förståelse för problemet som behöver en lösning. Språket har betydelse för hur man kommunicerar med andra, speciellt språket har betydelse mest under barnens första år. Språket utvecklas samtidigt som barnet skapar förståelse om sina och andras handlingar och upplevelser (Björklund, 2008:47). Språket är en del av kommunikationen eftersom detta gör det enkelt för att barnen att uttrycka sig, göra sig hörda och bli lyssnade på. Corsaro (2015:189) anser att barnen vid konflikter kan agera med

våld, det vill säga med fysisk aggression såsom att knuffas, använda svordomar, och detta kan leda till att barnen i värsta fall slåss. Allt detta är knutet till den kultur barnen växer upp i. Han beskriver vidare att det är viktigt att samtala kring problemet och använda kommunikation och dialog för att komma på en lösning.

Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer det att beskrivas vilka resultat som framkommit i tidigare forskningsstudier inom området barns sociala kompetens. Fokus kommer att ligga på de delar av de presenterade resultaten som har betydelse för min studie.

Fanny Jonsdottir (2007) lyfter fram en kartläggning av barns kamratrelationer i förskolan som synliggör barns sociala relationer i förskolan med fokus på deras kamrat- och vänskapsrelationer. Jonsdottir (2007) belyser att det är viktigt att utgå ifrån sociala relationer när det gäller barns sociala samvaro med andra barn i så stor utsträckning som sker på våra förskolor. Dessa relationer anser hon vara nödvändiga för barnets allsidiga utveckling och kopplar det till att styrdokumentens uppdrag är att skapa förutsättningar för goda relationer mellan barnen.

I Jonsdottir (2007) forskningsstudie framkommer det att människor är påverkade av sina känslor och genom att få moraliskt stöd och detta innebär att barnen reagerar på ett tydligt sätt och visar sina känslor när det gäller konflikt eller konflikthantering. Jonsdotti (2007) kommer in på hur de vuxna vägleder barnen utifrån de sociala arenorna och ger möjligheter till socialt samspel och social gemenskap med kamraterna. Denna mångfald och variation gör det möjligt för barn att möta andra barn och acceptera likheter och olikheter mellan dem, vilket ger stora möjligheter till ett dynamiskt samspel av att ge och ta, vilket medför till utveckling och samlärande.

En annan sak som Jonsdotti (2007) tar upp i sin studie är barns sociala förståelse och hon anser att småbarn har social förståelse och med hjälp av omgivning utvecklas dessa färdigheter sker utveckling av social förståelse.

I Melins (2013) avhandling redogörs det social delaktighet i teori och praktik där hon tar upp hur barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet. Det innebär att barns upplevelse av att få tillhörighet i en gemenskap är viktigt liksom att göra något tillsammans med andra, och att vara delaktigt hjälper barnens sociala delaktighet. Artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter pekar på att barnet har rätt till gemenskap och att delta i lek, vilket innebär att barn

ska få vara delaktiga i vardagslivet. Melin (2013) tar upp konflikthantering vilket hon anser vara att medla mellan förskolebarn och att man kan lösa konflikter genom fostrande dialog eller tillsägelser. För att lösa konflikt bör medlare ha kunskap om barngruppen samt vilka strategier som passar på de barnen för att skapa barns sociala delaktighet.

Barns sociala vardagsliv i förskolan av Lovisa Skånfors (2013) tar upp hur barn gemensamt skapar kunskap om sitt sociala vardagsliv i förskolan, och hon vill bidra med kunskap om barns gemensamma sociala kunskaper i förskolans kamratkulturer. Hon anser att genom relationer med omgivning kan barnen påverka i sina sociala kunskaper. Barn lär sig av varandra och därför utgår Skånfors (2013) från barns kamratkulturer i sin studie av barns sociala vardagsliv i förskolan, då hon belyser att kamraterna involvera varandras reaktion och visar på så sätt på barnens gemensamma sociala kunskaper.

Barndomssociologen Corsaro (2005:145) tar upp barns kamratkulturer, positioneringsteori och social representationsteori som handlar om barns förståelse och tolkning i sin omgivning. Han menar att barnen påverkas av med sin familj och med sin omgivning såsom förskolan. Corsaro (2005:186) anser att barn lär sig av andra barn och vuxna och detta ger möjligheter att de skapa sina egna kamratkulturer genom att använda gemensamma normer såsom status och makt. Corsaro (2005:274–275) menar att barnet är delaktigt i sin omgivning och påverkar sin existens genom att tillsammans skapa kamratrelationer, till exempel normer som gäller för ett viss socialt liv. Corsaro (2005:275–278) ser att på det sättet kan barnen hantera sina sociala situationer och påverkar på det som kommer till uttryck runt i sin omgivning, genom att skapa gemensam förståelse och kunskap om detta. Skånfors (2013) resultatet visar att barns sociala kunskaper betyder att det är möjligt att skapa relationer i relation till exempel sociala resurser och etablerade relationer. Barns sociala relationer är ett värde som hjälper barns utveckling i sin omgivning.

Sociokulturell teori

Denna del innehåller en beskrivning av den teori som ligger till grund för denna studie.

Jag utgår i detta arbete från ett sociokulturellt perspektiv, och då från Vygotskijs teori samt från Bakhtins syn på dialog. Vygotskijs (1896–1934) tankar om det sociala samspelet mellan människor är viktigt eftersom det i samhället verkar människor med olika synsätt och dessa bör ändå kunna komma överens. Han betonar att kommunikationen såsom samspel och språk har en stor betydelse för barnens utveckling i sin inlärningsförmåga och även i det sociala

samspelet. Evenshaug & Hallen (2001:28) betonar att sociala relationer medför barnens utveckling i det sociala samspelet.

Smidt (2010) anser att Vygotskjis teori är användbar för att förstå barns utveckling i det sociala samspelet och hur man kan hjälpa barnen att få möjligheter och förmågor för att sedan samarbeta och hantera konflikter. Enligt Smidt (2010) utgår den svenska läroplanen från Vygotskjis teori då hans teori bygger på sociala aspekter, kommunikation och samspel. I boken *Tänkande och språk* beskriver Vygotskij (1999a) hur tanke och språk befinner sig i ett kommunikationsförhållande. Med detta menar han att barnen utvecklas med hjälp av kulturella miljöer som barnen är uppväxta i, och genom tänkande och språk kan barnen även utveckla sina sociala relationer med andra i sin omgivning.

Säljö (2015:170) menar att kommunikationen påverkar konflikter eftersom människans värderingar, åsikter och känslor berörs då barnen kommunicerar med varandra. Författaren skriver vidare att vid samspel mellan barnen påverkas även deras tankar och handlingar som de utför, då varje barn tillägnar sig en mer sann bild av sig själv. Kommunikationen mellan barnen bidrar i sin tur till att kunskapen kring vad som händer och hur det skulle kunna förebyggas och utvecklas vilket medför att barnen får förståelse för varandra och på det sättet kan verka i sin omgivning. Barnen kan sedan även använda detta i sina personliga erfarenheter och handlingar.

Säljö (2015:161) anser att den sociokulturella teorin handlar om det sociala mötet som kan hjälpa barnen att kommunicera med de närmaste personerna i sin omgivning. Han utgår från Vygotskij och menar att genom deltagandet kommer vi att lära oss de sociala och kulturella erfarenheterna såsom samspel och kommunikation (Säljö, 2015:162). Dessa sociala förmågor handlar om värdegrund (allas lika värde) och genom detta kan barnen utveckla sin kommunikation och sitt samspel med andra. Enligt Säljö (2015:163) är kommunikation ett hjälpmedel för tänkande och förståelse och detta ger möjligheter för att vi kan lära oss ett nytt språk och skapa en kultur där dialogen finns i centrum. Detta överensstämmer även med Bakhtins tankar (ref i Igländ & Dysthe, 2003:7–15) som bekräftar att genom ett aktivt deltagande i dialog kan barnens förståelse och meningsskapande utvecklas då samspelet ökar hos dem. Anledningen till att Bakhtins tankar tas upp är att dialogen är viktig vilket innebär att den underlättar eller utvecklar kommunikationen vid konflikthantering. Även Igländ och Dysthe (2003:99–101) benämner att den dialogiska interaktionen mellan parter är viktig eftersom vi kommunicerar genom att lyssna på det som sägs och det barnet förstår är grunden

för sociala relationer och samspel. Författarna menar att vid gruppssamarbete utvecklas barnens samspel med andra människor då barnen tar del av andra människors tankar och tolkar dem utifrån sin egen förståelse (Dysthe, 2003:98).

Vygotskijs strävar efter att ”utmana elevens tänkande och ge redskap för ett vetenskapligt förhållningssätt” (1999b, s 139). Detta innebär att barnens kunskap och erfarenheter behöver hitta rätt balans med vardagliga situationer där barnen möter varandra. Barnets självständighet utvecklas enligt Vygotskij i de sociala sammanhang där barnet möter andra perspektiv, får möjlighet att reagera och agera utifrån dem. Vidare har Vygotskij fokuserat på vikten av den sociokulturella kontextens där sociala samspel mellan barn och förskollärare skapar förutsättningar för reflektion och på det sättet kan de kommunicera kring de situationer som uppstår (Strandberg, 2006:10–13). Strandberg (2006:28–29) betonar vidare att Vygotskijs sociokulturella teori förklarar att barnens samspel hjälper barnen att få förståelse för andras perspektiv som bidrar till att barnen kan hantera problem på egen hand.

Utifrån det som sociokulturell teorier som beskriver om olika aspekter som påverkar på barns konflikt, och konflikthantering i förskolan. Det är kommunikation och samspel som har betydelse när det gäller att lösa konflikt och bygga barns sociala kompetens. Därför tycker jag koppla dessa aspekter till resultaten av insamlade data.

Sammanfattning

Tidigare studier visar att det ofta finns vuxna som är förebild för barnen vilket innebär att barnen påverkas av sin omgivning. Forskarna anser att förskolan spelar roll när det gäller barns utveckling i sina sociala relationer där de träffas med andra och skapa gemensamt regler och rutiner för att acceptera på varandras olikheter och likheter.

Det som andra forskare i tidigare studier kommit fram till är att för att hantera konflikter, behövde man samtala om problemet vilket skedde att ta upp missförstående och komma på en lösning. Den sociala kompetensen är viktig när barn umgås med andra barnen i förskolan och skapar förutsättningar för att få möjligheter att samarbeta med sin omgivning.

Litteraturgenomgången är intressant för min studie för jag upplever att den visar på möjliga sätt att göra detta och kan därför vara ett stöd i min studie. Litteraturen om kommunikation och socialt samspel har tydliga kopplingar till konflikt och konflikthantering och jag anser att dessa skrifter är pålitliga, då dessa skrifter tar stöd där tidigare forskning.

Metod

Jag har valt att använda en kvalitativ studie i min undersökning eftersom jag är ute efter att få veta något om förskollärares uppfattningar inom området. Med kvalitativ menas att vikten läggs vid individens ord, uppfattning samt hur förskollärarna tolkade konflikthantering (Bryman, 2014). Enligt Bryman (2014) är det deltagarnas perspektiv som är viktigt i den kvalitativa metoden, eftersom deras uppfattningar är betydelsefulla. Därför har jag använt kvalitativa ostrukturerade forskningsintervjuer och observationer. Det är en relevant metod för min undersökning eftersom fokus kan anpassas efter de frågor som kan dyka upp under intervjuens gång (Bryman, 2014).

Här kommer jag att redogöra för hur jag har gått tillväga när jag samlade in material för detta examensarbete. Jag kommer att benämna hur jag gjorde mitt urval samt hur jag använder mig av de olika metoderna. Därefter beskriver jag hur insamlade data analyserats. Analysen bygger på de intervjuer och observationer som jag har gjort med förskollärarna för att få förståelse för hur förskollärare stödjer barnen i att hantera konflikter.

Datainsamlingsmetoder

För att få förståelse hur förskollärarnas syn på konflikter är och på vilket sätt de stödjer barnen i att förbygga eller hantera konflikter har jag valt att använda mig av kvalitativa forskningsmetoder, både observationer och intervjuer. Patel och Davidson (2003:78) anser att en kvalitativ studie består av samtal mellan intervjuare och informanten, fast de har olika roller i samtalet. Intervjuaren genomför samtalet för att utforska ett problem och intervjupersonen svarar dessa frågor som ställs på intervjun. Utgångspunkten för intervjuer i en kvalitativ studie är att den studerande problematiken förekommer i ett meningsfullt sammanhang (Patel, Davidson, 2003:69).

Det är viktigt att intervjuaren har förståelse för olika uttrycksformer som intervjupersonen kan använda sig av, exempelvis språk och kroppsspråk (Patel, Davidson 2003:78). Wallén (2008:148) betonar att vi behöver använda kvalitativa studier för sådant som är oklart och subjektivt, som känslor och upplevelser som är svåra att mäta eller undersöka på annat sätt. Patel och Davidson (2003:69) uppmärksammar att de metoder som väljs för att samla information måste vara anpassade till ett specifikt undersökningsämne och den kunskap som man vill erhålla.

Stukát (2011:36) och Starrin (2008:11–40) belyser att en kvalitativ undersökning innebär att försöka förstå och upptäcka problematiken och få respons på sätt att resonera. Jag valde att

genomföra en kvalitativ undersökning eftersom min ambition var att ta reda på om förskollärares uppfattningar angående konflikt och konflikthantering återspeglas i verksamhetens syn på konflikthantering.

Observation

Jag har använt observation som är ett kvalitativt synsätt där man får möjligheter att ta del av andras tankar och idéer som kan ligga grund för personers handlingar (Stukát, 2011:55). Att använda observationer är viktigt för att jag fick möjlighet till att få inblick i hur pedagogerna går tillväga i när det gäller konflikthantering (Stukát, 2011:56). Fangen (2005) beskriver också deltagande observation som en mätning där man observerar det som de deltagande gör eller säger. Detta innebär att forskaren påverkas i samspelet med andra samtidigt som den genomförande miljön har betydelse.

Stukát (2011:55) menar att genom observation får man en bild av vilka konflikter som dyker upp under samlingen i en barngrupp och hur dessa konflikter hanteras av pedagogen men också av barnen. Författaren anser att observationer är mer pålitliga än intervjuer, då pedagogen kan besvara frågorna utefter hur det borde vara och inte hur det är i verkligheten. Fangen (2005:33) anser att deltagande observation är viktigare än intervju eftersom det finns skillnad på vad deltagarna säger att de gör och hur de verkligen agerar i det dagliga arbetet. Med andra ord att man ser deras handlingar bättre under observationer.

Enligt Stukát (2011:57) är resultat av observationsundersökningar ofta reella och enkla att förstå. Mitt mätinstrument som jag använde i detta fall var att lyssna, anteckna och titta på min observation (Stukát, 2011:55). Nackdelen med observationsmetoder är att det är både tids- och energikrävande då jag bör anteckna allting så att jag som observatör inte glömmer bort viktig information (Stukát 2011:56). En annan nackdel med observationsmetoder är att endast det yttre beteendet observeras utan att man skaffade sig en förståelse över individens känslor och tankade som var svårt att observera. Fangen (2005) menar att den deltagande observationen betyder att forskaren är delaktig i sin roll men även som människa. Det kritiska tänkande uppstår när forskaren gick in och tolkade sin egen verklighet, en annan risk kunde vara att forskaren blev påverkad av miljön.

Därefter kan det dyka upp frågor och funderingar hos observatören frågor och funderingar över saker och ting som man inte kan se med blotta ögat vilket förblir obesvarat på det viset enligt Stukát (2011:56). Mitt syfte var absolut inte dolt för pedagogerna eftersom jag var tvungen att tala om syftet för både förskollärarna och föräldrarna till barnen, fast Stukát

(2011:57) anser att det borde vara dolt för att deltagarna inte ska låta sig hämmas av det som forskningen ska handla om. För att samla in material utgick jag ifrån passiv observation. Med det menade jag att jag höll mig utanför barngruppen och observerade medan förskolläraren hanterade konflikten som uppstod mellan barnen. Jag användande observationerna som ett underlag för intervjuerna.

Intervju

Intervju är ett verktyg som kan användas för att ta reda på hur någon annan uppfattar något. Den som intervjuas får uttrycka sina åsikter och mening och intervjuaren får kunskap. (Kvale & Brinkman, 2014:15). För mig var det självklart att jag skulle intervju förskollärarna efter min observation då jag visste sen tidigare erfarenhet under utbildningstiden att det skulle uppstå frågor och funderingar, som behöver besvaras för denna undersökning. Enligt läroplan för förskolan är det förskolläraren som har ansvaret för att hantera konflikter och stödja barnen för att förbygga missförstånd (Lpfö, 98/16).

I min undersökning har jag valt att intervju utbildade förskollärare eftersom de kan tänkas ha utbildning även inom detta område. Detta har betydelse för hur forskaren kan tolka det insamlade datamaterialet och var man söker svar på sina forskningsfrågor (Bryman, 2014). Jag har valt att intervju två förskollärare på olika avdelningar för att jämföra deras synsätt angående konflikthantering där varje förskollärare talar om sina egna åsikter och erfarenheter.

Intervjumetoden är lika energi- och tidskrävande som observationen, det krävs att man hittar en tid som pedagogen kan vara ifrån barngruppen och att man antecknar medan pedagogen besvarar frågor, samt att man är lyhörd under tiden och sedan skriver ner detta för att jämföra de olika svarsalternativ som finns.

Urval

Min undersökning inriktade sig på förskollärarnas hantering av de konflikter som uppstått mellan barnen i verksamheten. Jag har valt två avdelningar, där åldern på barnen är mellan tre till fem år. Barngruppen på varje avdelning bestådd av 16 barn med både flickor och pojkar. Barngrupperna kan i en viss utsträckning sägas vara mångkulturella eftersom många barn lever i hem med föräldrar som har en annan kultur och kommer från ett annat land. Jag valde att fokusera på förskollärarnas konflikthanteringsstrategier. Förskollärarna har ansvar för all pedagogisk verksamhet och det gäller även för konflikthantering. Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö, 98/16) är det förskollärarens ansvar att utveckla den sociala kompetensen hos barnen. Pedagogerna som jag intervjuade var två förskollärare där den ena är i 25-årsåldern

med tre års erfarenhet inom verksamheten och den andra är 50 år och har i princip arbetat inom förskolan hela sitt yrkesverksamma liv.

Genomförande

Jag började med att skicka informationsbrev till förskollärarna och vårdnadshavarna som hade barn på de avdelningar jag skulle observera (se bilaga 1 och 2). Medan jag väntade på deltagarnas medgivanden började jag läsa litteratur som var relevant för mitt undersökningsområde. Efter ett godkännande svar från pedagogerna och att ha fått samtycke från samtliga barns vårdnadshavare bestämde jag att först observera hur pedagogerna tillsammans med barnen agerade då konflikter uppstod mellan barnen under samling eller aktivitet inomhus.

Observationerna genomfördes på två olika avdelningar på en förskola. Jag var ute och observerade i förskolans verksamhet under fyra dagar, cirka 4 timmar dagligen. Jag valde en plats att sitta på där jag kunde se allt som skedde omkring mig samtidigt som jag kunde anteckna. Mitt mål var att efter observationen intervjua förskolläraren för att få en bra förklaring på hur de har löst konflikten. Detta gjorde jag genom att anteckna förskollärarnas svar till studiens frågeställningar för att därefter analysera.

I observationerna fokuserade jag på hur förskolläraren hanterade konflikten och vilka strategier de använde för att hjälpa barnen att förebygga konfliktsituationer. Jag hade gjort ett observationsprotokoll (bilaga 3) med rubriker på det som var mitt intresse för observationen. Jag dokumenterade observationerna genom att anteckna med penna och papper för att inte glömma det som jag såg. Jag inledde intervjuerna med att komplettera det som jag observerat och få ett djupare samtal kring konflikthantering. Jag fick tillåtelse att spela in intervjuerna jag genomförde med förskollärarna för att underlätta kommunikationen mellan mig och Informanten/den intervjuade. Intervjuerna var enskilda och tog cirka 30 minuter per person och genomfördes vid ett tillfälle. Intervjuerna skedde med tre förskollärare.

Jag har valt att använda mig av halvstrukturerade intervjuer som består av ett intervjuschema, (bilaga 4) som innehåller färdigformulerade frågor samt en ordningsföljd som var bestämd innan intervjutillfället (Stukat, 2011:43). Huvudfrågorna som ställdes till förskollärarna var identiskt lika till alla. Där var och en av dem hade gott om tid för att de skulle ha möjlighet till att få fram sina åsikter och tankar angående intervjufrågorna. Därmed hade förskollärarna en stor frihet i sina svar där det inte fanns några begränsningar eftersom jag har inte ställde

färdigformulerade frågor. Följdfrågor ställdes till förskollärarna för att få en djupare förklaring och kunskap angående konflikter och konflikthantering.

Anledningen till att jag spelade in intervjuerna är att jag återigen kan spela upp dem om det skulle vara så att jag missade att anteckna viktig information. Dessutom kan jag jämföra olika svarsalternativ på en och samma fråga och kan bearbeta detta mer då jag ska skriva resultatet med min studie Stukát (2011:42–43). Inspelningarna ger mig också förutsättningar att kunna beskriva resultatet exakt utan att tillägga något eller förkorta det (Kvale & Brinkmann 2009:263–264).

Bearbetning av data

Mina intervjuer har jag spelat in efter godkännande av förskollärarna som jag intervjuade. Viktigaste anledningen till att jag spelade in intervjuerna på min smartphone var att jag på bästa möjliga sätt ska kunna transkribera på data för att kunna anteckna korrekta och svaren jag fick av förskollärarna på korrekt och exakt som möjligt. Därefter jämförde jag förskollärarnas svar utefter relevans för min studie.

Det som skulle synliggöras vid transkribering var de olika konflikthanteringsstrategierna som förskollärarna använde sig av. Detta innebär att den centrala frågeställningen synliggjordes, då själva transkriberingen och analysen tog ganska långt tid. Björndal (2005:99) anser att det är en fördel för en om man i förväg väljer ut kärnan av allt som kommer ställas upp under intervjun.

När jag transkriberade mitt material lyssnade jag först igenom informationen som förskollärarna gav mig. Därefter bestämde jag att välja ut de delarna som var betydelsefulla för min undersökning, och transkriberade dem var och en för sig direkt på dator. Sedan började jag jämföra skillnader och likheter mellan intervjuerna samt observationerna men jag har inte jämförde intervjuerna och observationerna sinsemellan. På det sättet kunde jag analysera de svar jag fått fram under intervjuerna och observationerna. Därefter lyftas fram konflikthantering utifrån syftet med undersökningen och kategoriserades genom motiv och relevanta underrubriker. Kategorierna gjordes för att underlätta sammanhanget av resultatet. Detta gjorde jag genom att namnge det innehållet handlade om som de olika kategorierna.

Stukát (2011:35) menar också att detta är ett bra tillvägagångssätt då redovisningen av resultatet som är en kvalitativ studie inte har regler över hur det bör vara. Man får själv känna efter hur man kan redovisa bearbetning av resultatet på bästa möjliga sätt. Däremot kan dessa uppfattningar i redovisningen i kvalitativ undersökning skrivas på ett sätt, som är relevant för

problemformuleringarna. Avslutningsvis ges en sammanfattning som innehåller en tolkning av data.

Etiska överväganden

Jag har följt de forskningsetiska principerna (Stukát, 2011:138–139) då jag har skickat informationsbrev till barnens föräldrar/vårdnadshavare innan undersökningen och till förskollärarna (bilaga 1 och bilaga 2). Förskolechefen och pedagogerna fick information om min forskning och godkännande att genomföra. Jag förklarade för vårdnadshavarna att jag är student vid högskolan och gav dem kortfattad information om undersökningen som jag ville genomföra med barnen, o.s.v. I informationsbrevet står också att barnets namn inte kommer att visas för andra eller att bilder som kan identifieras kommer visas. Framförallt måste vi vid redovisningen av resultaten försäkra oss om att enskilda individer inte går att identifiera, inte ens vilken grupp det egentligen gäller (bilaga 1 och 2). Jag skrev också att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång. Detta kopplar jag till forskningsetiska principer som innebär att: ”De skall därvid upplysas om att deltagandet är frivilligt och om att de har rätt att avbryta sin medverkan” (Vetenskapsrådet 2002:7). Deltagarna har rätt att få informationsbrevet och de intervjuade har även fått syftet med undersökningen och metoden som används samt att de närsomhelst kunde avbryta intervjun. Information gavs att jag valt att använda både intervju och observation för att se hur förskollärarna hanterar konflikterna som uppstår i verksamheten.

Enligt Vetenskapsrådet (2002:7–14) beskrivs tydligt de fyra forskningsetiska krav som bör tas hänsyn till och dessa är nämnda här nedan:

Informationskravet: Deltagandet i studien är helt frivilligt och kan när som helst avbrytas.

Undersökningens syfte är att få ta del av deltagarnas kunskaper som verksam förskollärare. I studien nämns inga identiteter utan allt är anonymt för läsaren (Vetenskapsrådet, 2002:7–14).

Samtyckeskravet: Deltagarna har rätt att bestämma över sin medverkan i undersökningen samt på vilken sätt de vill delta. Deltagna i min studie har gett sin samverkan genom att underskriva informationsbrevet (Vetenskapsrådet, 2002:7–14).

Konfidentialitetskravet: De som medverkar i min studie behandlas konfidentiellt och materialet/information kommet enbart användas till min undersökning. Personerna och den verksamhet där jag utför min studie ska hanteras anonymt/vara anonymt (Vetenskapsrådet, 2002:7–14).

Nyttjandekravet: De uppgifter jag får ifrån medverkarna kommer endast användas för just mitt examensarbete och inget annat (Vetenskapsrådet, 2002:7-14).

Trovärdighet och generaliserbarhet

Min studie är tillförlitlig, då litteraturen är relevant och nyanserad. Fast all litteratur är inte forskningsstudier, vilket minskar tillförlitligheten i studien. Vid val av litteratur togs det hänsyn till de fyra källkritiska kriterierna, nämligen: tid, äkthet, beroende och tendens. Det är genom en generell helhetsbedömning som jag avgjort om källan är trovärdig och tillförlitlig. Referensmaterialet är skrivet av professorer som är experter på sina ämnen och detta är dagsaktuellt och behöver därför inte uppdateras. Samma information som jag kunde läsa i någon av skrifterna hittade jag sedan i flera andra oberoende källor. Dessutom fanns det referenslistor i litteraturen som vägleder till andra källor, där viss information tydliggjordes. Viktigast av allt var att informationen passade min studie på så sätt att den hjälpte mig att avgränsa mina frågeställningar. I min studie har jag prioriterat trovärdigheten allra högst, exempelvis genom att jag spelade in intervjuerna för att kunna nedteckna forskollärarnas svar till mina frågor. Dessutom underlättade inspelningen när jag skulle jämföra pedagogernas svar sinsemellan. Däremot sänks studiens trovärdighet eftersom jag inte har haft kontakt med deltagarna efter att intervjuerna genomförts, vilket betyder att de inte har kunnat komma med synpunkter på mitt resultat. Enligt Bryman (2014) är en viktig del av trovärdighet att redogöra resultatet till de personer som var inblandade i undersökningen. Fördelar med en kvalitativ undersökning är att forskaren eftersträvar att återgiva den kvalitativa variationen. Det innebär att insamlade informationen sker under förutsättning som ligger nära det som man undersöker. Därefter tolkar man det som ämne deltagarna har beskrivit och kommit fram för förståelse i undersöknings ämne. Nackdelar med valmetoden är att forskaren kan undersöka och observera fenomenet inifrån, vilket gör att forskaren påverkar resultaten genom det att hen är närvarande. En annan nackdel kan vara att det finns relation mellan forskaren och den undersökte, vilket kan medföra en risk att tappa koncentrationen på forskningsämne genom att prata andra saker som man har gemensamt intresse.

Resultat

Inledningsvis redogör jag för vad jag funnit genom intervjuerna med de två förskollärarna. Observationerna kommer att presenteras under samma tema som intervjuerna för att skapa en förståelse för min studies frågor. Jag kommer att använda de begrepp som jag tidigare beskrivit som rubriker i tematiska områden såsom konflikt, konflikthantering, kommunikation och samspelet. Under varje begrepp redogör jag för analys av data från intervjuerna och observationerna. Vidare har jag i det insamlade materialet observerat fem konfliktsituationer, men har valt ut tre av dem som kan ses som relevanta utifrån denna studies frågeställningar och som jag valt att beskriva. I de två som jag valt bort var ingen förskollärare närvarande och syftet är ju att spegla hur pedagogen handlar i konfliktsituationer. Situationerna som beskrivs är exempel på typiska, vardagliga konflikter och hur pedagogerna förhåller sig när de ingriper för att hjälpa barnen att lösa dem. Därefter följer min analys av situationerna och koppling till teoretisk utgångspunkt. Jag observerade situationer där förskollärare var involverad, men jag använder ordet pedagoger ibland i min text.

Konflikter

Förskollärarna beskriver konflikt som något som barnen kan hamna i samband med vardagliga situationer. Förskollärarna ger uttryck för att de anser att konflikt är lärorikt för de inblandande barnen. Genom konflikterna i förskolans miljö kommer barnen att få förståelse för hur man hanterar konflikter senare i sina liv. Konflikter kan påverka oss positivt om man når en ömsesidig lösning.

Den första förskolläraren berättar att konflikter oftast börjar med att ett missförstånd uppstår mellan barnen. Den andra förskolläraren beskriver begreppet konflikt som att det är när en negativ uppfattning om en rådande situation har uppstått hos en eller flera. Barnen är då ofta uppfyllda av negativa känslor eller uppfattningar om orättvisa på något sätt. Det påverkar barnen till att bli osams, börja slåss, använda fula ord eller att göra illa någon annan eller sig själva.

En observation från min undersökning är ett exempel på hur lätt en konflikt kan starta och den genomfördes en eftermiddag när det var lugnt eftersom flera barn hade gått hem. På avdelningen fanns endast fyra barn. Då frågade förskolläraren barnen om vem som ville arbeta med en Ipad. Tre av barnen svarade samtidigt och sade ” jag! jag! jag!” och började knuffas. Detta var ett exempel på hur en intressekonflikt kunde starta, men inte nödvändigtvis

utvecklas till en svårare situation. Det skulle kunna bero på hur förskolläraren handlar och barnens medvetenhet om vilka normer och sociala kompetens de har att följa och utveckla.

Konflikthanteringsstrategier

I intervjuerna framkommer det att förskollärarna utgår från sin kompetens i konflikthantering då de anser att barnen bör kommunicera när missförstånd uppstått eller olika intressen ställs mot varandra för att förbygga en allvarigare konflikt. Detta kan jag jämföra med det Friberg (2015:100) beskriver om att en god kommunikation kan förenkla lösningen på konflikten samt att det hjälper att man tar upp missförstånd för att komma överens på något sätt. Under observationerna kunde jag se att förskollärarna arbetade efter olika strategier som kan sorteras under följande huvudrubriker:

1. Förebygga nya konflikter
2. Låta barnen själva lösa konflikten
3. Leda barnen ur akut konflikt
4. Följa upp en konflikt tillsammans med inblandade barn

Förebygga konflikter

För att förebygga konflikter i barngruppen strävar förskollärarna efter att träna barnen på värdegrunden och tydliggöra vilka rättigheter och skyldigheter de har. Exempelvis genom temat ”kompis” får barnen beskriva hur en bra kompis kan vara, sedan diskuterar de hur enskilda barn tycker att en bra kompis är. Under samlingar kan förskollärarna ta upp vissa aspekter som värdegrunden belyser, exempelvis grundläggande demokrati och det sociala samspelet. Enligt Säljö (2015:161) barnen påverkas av sin omgivning och därför är tankar från barnen om hur man är en bra kompis och hanterar konflikter viktiga att locka fram. En av förskollärarna betonar att det är viktigt att lära barnen regler och lämpliga beteenden. Ett exempel är att man aldrig får slåss. Det är viktigt att förskolläraren främjar barns tankar genom att erbjuda flera alternativa lösningar på problem som kan uppstå. Man kan analysera problematiken genom att gestalta eller dramatisera under ett pass med barnen. Det kan handla om hur man undviker eller hanterar en konflikt som de känner igen, som förskolläraren uttryckte det.

Den andra förskolläraren betonar att det också är viktigt att kommunicera med hemmet, där man kan samarbeta med vårdnadshavaren för att hjälpa barnet i dess utveckling av sociala och kommunikativa färdigheter. Detta kan kopplas till Corsaros (2015:116–118) resonemang om fördelarna med en kommunikation där man samtalar med föräldrarna om problematiken för

att komma på lösningar i de olika miljöerna för att hjälpa barnet undvika de handlingar som kan utlösa konflikter. Meningen är att genom samtal och kommunikation mellan förskolan och föräldrar mot verkar konflikt och missförstånd.

Låta barnen själva lösa konflikten

Förskolläraren tar också upp att man ska låta barnen lösa konflikten själva, då detta leder till att barnen lär sig viktiga aspekter (kommunikation och samspel) när de på egen hand löser en konflikt.

Ett exempel på detta fann jag under en av observationerna då en förskollärare fick barnen att träna på att lösa en intressekonflikt själva. I detta fall var det förskolläraren själv som utlöste konflikten genom att fråga alla barnen om de ville låna en Ipad. Därefter gav hon barnen reglerna med turtagning och besked om att de måste komma överens om i vilken ordning de skulle arbeta med den. Hon talade också om att konsekvensen om de inte skulle klara uppgiften var att ingen skulle få använda Ipaden. Detta kan ses som ett exempel på hur hon får barnen att samråda och komma fram till en lösning genom att själva agera. Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011:44) och Hakvoort (2015:47–48) lyfter fram att man ska ge barnen möjligheter för att lösa problemet själva och hjälpa till när det behövs.

Leda barnen ur en akut konflikt

I min tredje observation kunde jag se hur en konflikt uppstod under en lek. Barnen såg pigga ut och sprang hit och dit på avdelningen. Två barn rullade en boll fram och tillbaka till varandra och de skrattade. Ett annat barn kom i mitten och tog bollen. Barnen skrek på hen och sa: "Ge oss bollen!" Barnet svarade: "Jag vill också vara med!" De barn som lekte först sa; "Du ska inte vara med!" och sedan drog de i bollen medan det störande barnet försökte hålla emot. Barnen fick bollen tillbaka och sprang iväg med den medan barnet som ville vara med sprang efter dem och ropade att hen ville ha bollen. Förskolläraren gav sig in i konflikten genom att bestämt säga att alla ska vara med.

De barn som hade bollen från början avlog förskollärarens förslag och blev arga över beslutet. Då gav förskolläraren det störande barnet bollen som fortsatte att leka med den på egen hand. De andra barnen gick då in "lilla rummet" och klippte i en teckning för att hämnas på barnet. Förskolläraren såg efter ett tag att barnen förstörde barnets pärm och att de hade klippt i teckningarna. Förskolläraren förklarade för barnen att man inte får göra så och att de skulle be om ursäkt till det barnet som nu lekte med bollen. De blev sams och rullade bollen till varandra.

förskolläraren vägleder här barnen i hur de kunde göra istället för att agera som gjorde när de uteslöt någon annan som ville vara med och leka. Här skulle de lära sig att låta alla som vill vara med att bidra i leken och leka tillsammans. Det kan jämföra med Vygotskjis teori som tar upp att barnen behöver lära sig utav sina handlingar, för att utveckla sina förmågor i det sociala sammanhanget (Smidt, 2010). I det här exemplet var det inte barnen som löste konflikten på egen hand. Enligt min tolkning tog förskolläraren mycket snabbt ställning och i stället för att slå sig ner med barnen och diskutera situationen väljer förskolläraren att presentera vad barnen behövde göra.

Ett annat exempel på en akut konfliktsituation som jag observerade utspelades under en samling där barnen tränade inför ett luciatåg. Här utvecklades konflikten på ett helt annat sätt. Ett barn började spotta på ett annat barn. Barnet som blev spottat på slog tillbaka och använde fula ord mot barnet som hade spottat. Barnen fortsatte att slå på varandra tills förskolläraren gick mellan dem. Förskolläraren skrek högt ut: ”Nämen, vad håller ni på med?” Hon sa vidare: ”Vi tränar på Luciasånger för att sjunga för era föräldrar, och ni håller på att slåss!”. Barnet som började spotta sa; ”Det var han som började slå mig” och började gråta. Förskolläraren tittade på det andra barnet och tog samtidigt ett djupt andetag när hon frågade; ”Är du nöjd nu när nån blir ledsen?”. Barnet svarade: ”Nej, det var han som först spottade på mig” och gick därifrån. Förskolläraren frågade vidare det första barnet som fortfarande grät; ”Kan vi fortsätta nu att sjunga?”. Barnet sade; ”Jaa” med ledsen röst.

Förskolläraren som höll samlingen hjälpte barnen att avsluta slagsmålet akut, för att sedan fortsätta med samlingen. Det fanns två förskollärare till som satt med barnen i samlingen, men enligt vad som framkommer i data gjorde de inte någon insats för att stävja konflikten. Ledaren för samlingen tvingades att i stället följa upp konflikten med de inblandade barnen efter samlingen. Enligt Vygotskjis teori är det samtalen som lyder till förståelse av problematiken, för att barnen och förskolläraren hanteras situationen på ett bra sätt (Strandberg, 2006:62–65).

Följa upp konflikten

Förskollärarna ger uttryck för att en bra strategi är att de följer upp konflikter. Förskollärarna belyser att uppföljningen av konflikten gör man för att alla ska känna sig bra och trygga. Att alla ska förstå vad som har hänt behöver man återkoppla till situationen och fråga efter barnens känslor och upplevelser. Det kan man göra genom att ställa frågor till barnen om hur det kändes. Det kan till exempel vara en fråga om det känns bra att någon retar hen. Den ene

förskolelärans uppfattning är också att det är viktigt att få veta om något barn upplever sig isolerad på grund av konflikten.

I observationen av konflikten vid sångsamlingen kunde jag följa hur förskolläraren efter samlingens slut gick till ett annat rum som kallades "lilla rummet" där det barn som lämnat samlingen börjat leka med bilar och frågade; "Känns det bra nu?" Barnet svarade; "Sådär". Förskolläraren sa; "Du, vi ska lösa det på en gång" och så ropade hon på det andra inblandade barnet och sa sedan till båda två: "Det är inte okej att ni slåss, och nu vill jag höra hur ni löser detta på ett bra sätt." Barnen fick berätta en och en om hur konflikten hade börjat. Båda barnen blev så uppmanade att be varandra om ursäkt, vilket de gjorde. Detta kan jag koppla till sociokulturell teori som anser att genom samspel och kommunikation kan man lösa en missförståelse som består mellan människor eller barnen (Säljö, 2015:163–154).

Förskolläraren arbetade sedan vidare för att befästa barnens egna förmågor att hantera en begynnande konflikt genom att ställa frågan: "Om någon gör fel mot dig exempelvis spottar eller säger fula ord, vad ska man göra istället för att slå?" Ett av barnen svarade; "Säga till dig" och den andra sa; "Inte slåss! Stopp säger jag!". Förskolläraren visade glädje med sitt ansiktsuttryck och gav dem beröm genom att säga: "Vad bra ni kan!" och fortsatte: "Det är viktigt att du säger "Nej! Stopp!" och om kompisen inte lyssnar; säg till oss, men slå aldrig tillbaka". Sedan lekte barnen tillsammans med bilar.

Konflikten blev inte helt analyserad enligt min tolkning av data och förklaringarna kring varför det ena barnet från början attackerade det andra var egentligen aldrig klarlagt. Förskolläraren arbetade inte heller med frågan kring själva problemets ursprung på något annat sätt. Både Ellmin (2008:130–133) och Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad (2011:260) nämner analysen och uppföljning som en del av det som behöver ingå i en bra konfliktlösningstrategi. En av förskollärarna belyser i intervjun att de genom att stödja barnen och säga "kan vi göra hen glad igen?" ofta kan få barnen att komma på bra idéer som kan motivera barnen att bli sams igen.

[Kommunikation och samspelets betydelse i konflikthantering](#)

Förskolläraren skapar sig en uppfattning kring konfliktsituationen genom att samtala med barnen och kommunicera på deras nivå. Kommunikation är hjälpmedlet när det gäller att få barnen att förstå sin omgivning och kamraterna anser också Corsaro (2015:215–216).

Vygotskijs teori tar upp samma sak om att barnen behöver utveckla sitt sociala samspel för att

förstå andras perspektiv och kommunicera med andra för att förbygga konflikter eller hantera det på egen hand (Strandberg, 2006:47–49).

Den första förskolläraren berättar att hon alltid behåller sitt lugn i situationen och lyssnar på barnen från båda sidorna i konflikten. Hon menar att det är viktigt att gå fram till båda barnen och fråga vad som har hänt. Det tar tid att lyssna men hon vill inte använda makt mot barnen som hindrar dem i deras konversation och får dem att avsluta den för tidigt. Förskolläraren betonar att man inte behöver skrika mot barnen, utan man kan istället fråga med lugn röst vad som hänt och vem som har gjort vad. Detta kan leda till att barnen får tänka till utifrån andras perspektiv och upplevelser och därför är det nödvändigt att vi håller oss på deras nivå inte högt upp så här ”visar med händerna genom att lyfta upp armarna” (en förskollärare, 2006). Det utvecklas även konflikter mellan vuxna eftersom vi kan tycka olika. Vi förhåller oss lite olika beroende på vem vi förhåller oss till, men vi måste alltid respektera varandra ändå och ingen ska känna sig utsatt. De tystlåtna eller de barn som är utsatta bör vi ha extra uppsikt över så att de ändå kan känna sig trygga och involverade i sin miljö. Dysthe (2003:98–99) betonar att visa barn behöver grupsamarbete för att kunna ta del av andras perspektiv och lära sig att uttrycka sina känslor och idéer.

Enligt min tolkning fanns det en pågående kommunikation mellan förskollärare och barn från början. I exemplet ovan där förskolläraren följde upp konflikten under sångsamlingen fick barnen frågor och en chans att berätta om händelsen för varandra och förskolläraren. Det var förskolläraren som fick barnen att samarbeta för att tala om konflikten men också lära sig mer om strategier för att förhindra att en ny liknande konflikt skulle uppstå igen. Barnen fick också tala om en del av förskolans normer och värderingar och hur varje barn ska behandla sina kompisar. Enligt det jag uppfattade så visade förskolläraren glädje med sitt ansiktsuttryck och gav beröm till barnen eftersom de hade löst konflikten. Att de sedan började leka tillsammans kan ses som ett tecken på att barnen återfann förtroendet för varandra.

Det förskolläraren fick barnen att uppmärksamma var främst strategier för att bemöta någon man blir attackerad av för att situationen inte ska utvecklas till slagsmål. Strategin hon påminde barnen om var att säga "nej!" eller "stopp" och kalla på hjälp från en vuxen om man själv inte lyckas hejda den andre med dessa ord. Det framgår enligt min tolkning barnen lärt in orden vid tidigare tillfälle men att de behövde bli påmind. De kunde svara på hennes frågor och fick beröm för vad de visste verkade stärka barnen. Enligt min tolkning i barnens

perspektiv genom att ställa frågan till dem om vad som hänt och sedan om hur de ska agera (jmf. Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad 2011:258).

En annan situation där kommunikationen hade en stor betydelse var då barnen bestämde vem som ska börja spela spel med Ipaden samtidigt som barnen skulle ta hänsyn till normerna av turtagning och dela tiden med Ipaden rättvist. Förskolläraren hade förklarat att det bara fanns en Ipad och att de behövde turas om. Ett barn sa; ” Fröken jag kan ha den sist”. De andra två barnen ville ha Ipaden först. Förskolläraren svarade;” Det är upp till er att komma överens, annars glöm det!”. Ett av barnen sa; ” Okej då får hon ha den först, sedan jag och sedan du sist” och pekade på de andra. Förskolläraren berömde barnen som kom på en lösning och förklarade att de kunde ha den 20 minuter var.

Barnen kom så överens om vilka regler som ska gälla vid spelet och hur länge varje barn skulle använda Ipaden. Alla hade en möjlighet att tala om hur de kunde göra och alla var nöjda med det gemensamma beslutet som de själva fattat. Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad tar just upp som en viktig del av strategier för konfliktlösning: " att ta reda på gemensamma lösningar för att ha lika makt" (Utas Carlsson & Rosenberg Kimblad, 2011:258). Detta kopplar jag till Vygotskij och Bakthins teorier som bygger på dialog kring situationen för att öka förståelsen för hur lösningen sker eller hur barnen utvecklar sina sociala arenor för att få en fungerande miljö (Igland & Dysthe, 2003:75–95). Det innebär att barnen bör prata om problemet för att få förståelse olika förutsättningar som ger dem möjlighet för att utveckla och lära sig om sina handlingar.

I exemplet från barnen med bollen skiljer sig samspelet mellan förskollärare och barn från de andra konflikterna. Då grep förskolläraren in och bestämde direkt hur barnen skulle lösa den uppkomna konflikten. Hon vill att de alla ska leka med bollen och visar på en norm som handlar om att alla barn ska få vara med i leken och att man inte får utesluta någon som vill vara med. Denna norm stämmer inte med vad barnen som först lekte med bollen följde. Normerna på en förskola utgör grunden för hur man önskar att barnen ska utveckla sitt samspel, men dessa barn agerade inte efter den. Enligt min tolkning är att här arbetar inte förskolläraren vidare på den första eller andra nivån i konflikthanteringspyramiden som Hakvoort använder. Nämligen att förebygga eller möjligen hantera situationen när barnen inte följer normen. Om hon valt att tala med barnen och ställt frågor om hur de tänker kring normen "alla får vara med" så hade hon kanske kunnat förebygga det som sedan hände som Vygotskij betonar också (Strandberg, 2006:49–50). Enligt min tolkning var det tydligt att

konflikten fanns kvar då de inte valde att leka tillsammans. Barnen hittade istället på ett sätt att hämnas.

En förskollärare uttryckte att det kan vara svårt att hantera en konflikt där man inte vet hur det börjat eller om man inte förstår språket på grund av att svenskan inte är modersmål för alla barn i förskolans verksamhet. Om förskolläraren försöker att hantera konflikten och avvakta barnens kroppsspråk och ser till hur de reagerar så kan de förstå en del. Förskollärare upplever att vissa barn vågar säga nej och försöker lösa konflikten på något sätt men flesta barnen söker upp en vuxen för att få hjälp att lösa situationen. Johansson, E & Johansson, B (2003:88–90) betonar att det kan vara en risk att barnen och förskolläraren inte förstår varandra eller att alla pratar samtidigt vilket kan leda till missförstånd. Detta kopplar jag till Bakhtins teori som benämner att med dialogen kring problematiken eller orsaken för att samtala på de lösningarna som fattas (ref i Igländ och Dysthe, 2003:95–113).

Sammanfattning av resultaten

Det som jag uppmärksammade under observationstillfällena på båda avdelningarna var att de flesta konflikterna uppstod på grund av att vissa barn ville leka med en sak eller att några barn ville använda maktpositioner och bestämma över de andra barnen.

I materialet från observationerna och intervjuer finner jag enligt min tolkning att varje förskollärare har egna strategier för att hantera konflikter som uppstår i barngruppen utifrån sina erfarenheter och ledarskapsförmåga. Resultatet visade både likheter och skillnader i förskollärarnas syn på konflikter och konflikthantering. Efter jämförelser mellan förskollärarnas syn på konflikter tolkar jag att de har en gemensam syn på hur konflikter oftast uppstår. Framför allt när det blir missförstånd mellan barnen. Min tolkning är att förskollärarna också är överens om att det är förskollärarnas uppdrag att bidra till att lösa dessa konflikter. En annan likhet mellan förskollärarnas uppfattningar var vikten av att lyssna på barnen och deras beskrivning av händelseförloppet innan de bedömer och lägger skulden på något av barnen vilket även Utas Carlsson & Resenberg Kimblad (2011:258) betonar att detta är av betydelse.

Skillnaden mellan förskollärarna är att den ena förskolläraren tycker att det är svårt att hantera en konflikt, speciellt när man inte vet orsaken om varför den uppstod från början eller på grund av att barnen använder ett annat språk än svenskan. Detta kan kopplas till Johansson, E & Johansson, B (2003:104–105) som skriver att konflikthantering kan vara svårt för parterna om man inte kan lyssna på varandra, vilket kan orsaka obehagliga känslor.

I intervjun med den ena förskolläraren blev det tydligt att de språk- och kulturmässiga skillnaderna mellan vissa barn kan bidra till svårigheterna med att reda ut vad som förorsakar konflikten. Det kopplar jag till Ellmin (2008:169–171) som berättar/skriver att vi behöver förstå problematiken och hur det började genom att samtala med de inblandade personerna, för att förbygga eller hantera konflikten.

Den andra förskolläraren, under intervju, tycker att det är lättare att lyssna på barnen som är involverade i konflikten och uppmuntra dem att komma till en lösning och hantera problemet.

Enligt det som förskolläraren uttryckte och de observationerna jag genomförde tolkar jag att kommunikation och samspel underlättar att lösa eller förbygga en konflikt. Evenshaug & Hallen (2001:41) och Löfdahl (2004:153–154) förklarar vikten att genom kommunikation och samspel kan barnen uttrycka sina känslor och förekomma på gemensamma lösningar, vilket leder till en fungerande barngrupp. Forskarna tar vidare upp att kommunikation och samspel kan påverka barnens utveckling i att hantera konflikten själva. Dessa aspekter ger barnen en uppfattning om sig själva och andras perspektiv och på det sättet utvecklas barnens sociala arena. Det är viktigt att förskollärarna finns för att främja barnen i att lösa konflikterna eller förbygga dem (Dysthe, 2003:7–10). Friberg (2015:100–107) betonar att med kommunikation utvecklar vår förståelse för andra perspektiv för att man använda dialog, därmed genom kommunikation kan utveckla barns öppenhet och sociala kompetens. Igländ & Dysthe (2003:31–32) anser att Vygotskijs teori belyser vikten att kommunicera och samtala kring orsaken för problematiken för att ta reda på missförståndet.

Under samlingen i observation 1 tolkar jag att förskolläraren löste konflikten så snabbt för att hinna fortsätta sjunga Luciasånger. Detta fick till följd att barnen fick vänta på lösningen vilket innebär att det tog tid innan barnen fick uttrycka sina känslor.

Diskussion

I detta kapitel kommer resultaten att diskuteras och kopplas till tidigare forskning.

Enligt resultaten från studien framkommer vikten av att höra båda de inblandade barnens synsätt på konflikten. Barnen kan lära sig lösa problem först då de får bättre förståelse för konfliktens orsak enligt mina resultat. Om förskolläraren dessutom tar chansen att delta i barnens känslomässiga bearbetning under uppföljningen så utvecklar de sin självkänedom och förmåga att kommunicera under konflikthantering succesivt, utifrån resultaten från förskollärarnas intervju. Jonsdottir (2007) tar upp i sin forskning att det är viktigt att vuxna

stödjer barns sociala utveckling genom att bearbeta och träna på att respektera varandra idéer. Efter hand klarar de ut mer och mer på egen hand enligt Jonisdottirs studie. Detta kopplar jag till Hakvoort (2015:47) som lyfter upp att förskollärarna behöver lyssna på barns perspektiv för att underlätta för barnen att lösa problemet på egen hand. Det som förskolläraren främjar enligt Hakvoort är att lyssna både involverade på barnen och hänvisa till det som hjälper barnen att lösa konflikten. Därför anser Hakvoort (2015:51) att en tredje person skulle behövas först när barnen inte kan hantera konflikten.

Säljö (2015:166) påpekar att ett samtal kan vara ett hjälpmedel för att hantera en konflikt som uppstått mellan två personer eftersom man då tar upp allas tankar och idéer för att lösa problemet, vilket gör att man får reda på andras perspektiv för att öka förståelsen för varandra och kan förbygga konflikter. Förskolläraren som jag intervjuade hävdar att barnen har större möjligheter att utveckla den sociala kompetensen genom att förstå andras perspektiv. Utifrån det som framkommer i mina resultat ligger vikten på barns förståelse i det sociala sammanhang där barnet befinner sig, och att detta kan leda till lösning på problemet.

Evenshaug & Hallen (2001) tar upp vikten med goda sociala relationer som ger förskollärarna en bra förståelse för andras perspektiv och vilket också innebär att man kan förebygga många konflikter. Jonsdottir (2007) betonar också att barn lär sig genom att få möjligheter att se utifrån andras perspektiv. Barnet får balans mellan sina och andras uppfattningar genom att förstå de likheter och olikheter som kan påverka det sociala samarbetet.

Enligt resultaten i min studie användes i förskolan samlingsstund till att föra dialoger med barnen om hur man bör vara som kompis till varandra. De uppmanas att lyssna och själva uttrycka sig. Förskollärarna speglar olika teman som också är förankrade i värdegrunden på förskolan. Till exempel uttrycker de att barnen bör behandla andra som de själva vill bli behandlade. När man arbetar med att förbygga konflikter mellan barn gäller det att främja och stärka barnens sociala sammanhang vilket påverkar deras sätt att förstå andras perspektiv. Det förhållningssätt som framkommer i tidigare forskning finner jag stora delar av i insamlade data från deltagande förskola. I Melins (2013) forskningsstudie framkommer att det är viktigt att förskollärarna har kunskap om barngruppen samt vilka strategier som är lämpliga beroende på situationerna för att förbygga konflikt. Det kan bli kritiskt om barnen har stora behov av att få vägledning och stöd under en konfliktbearbetning och ingen förskollärare finns till hands, eller ser vad som händer. Jonsdottir (2007) betonar att förskolans personal ska vägleda barnen till goda förutsättningar och förståelse i sina omgivningar enligt styrdokumentens uppdrag. Detta är en risk som kan uppstå på förskolor om barngrupperna är för stora i

förhållande till personaltäthet, eller om olika språk- och kulturmässiga finns i en mix och personalen inte kan förstå vad som styr barnen till olika handlingar. Därför är viktigt att förstå problematiken för att förbygga konflikter mellan barn i förskolan.

Slutsatser

Syftet med min studie är att jag ska få förståelse för hur förskollärarna på en förskola hanterar konflikter, det vill säga konflikthantering som ska bidra till ökad kunskap om konflikthanteringsstrategier.

Slutsats som kan dras utifrån resultaten är att konflikt är en av de vardagliga situationerna och förskollärarna beskriver konflikt som en del av vardagen och att barnen ska lära sig konsekvenser av situationerna. Det som förskollärarna betonar är vikten att förstå de konflikter som uppstår i barngruppen och hur de själva ska agera. En slutsats är också att genom att använda olika strategier i olika situationer kan det bli möjligt att lösa konflikterna på bästa sätt och förbygga nya konflikter. Enligt läroplanen (98/16) behöver förskollärarna vara medvetna om sin roll i konflikthanteringen vilket innebär att de lyssnar på vad barnen har att uttrycka samt att de tar barnens upplevelser och känslor på allvar. Säljö (2015:164) lyfter upp kommunikationens betydelse och hur barnen får förståelse för sig själv och för andras positioner. Enligt min tolkning av resultaten kommunicerade förskollärarna med barnen för att få en trygg barngrupp, där barnen samspelar tillsammans och visar respekt för varandra, Detta i sin tur kan tänkas bidra till att barnen utvecklade sina sociala förmågor (Säljö, 2015:169).

Förslag på fortsatt forskning

Eftersom jag endast valde att göra min studie utifrån förskollärarens perspektiv skulle det vara intressant att undersöka utifrån barnens och föräldrarnas perspektiv. För att få en större helhet och förståelse för hur konflikthantering ser ut och hur hanteras i förskolans verksamhet.

Källförteckning

Tryckta källor:

- Björndal, C. R.P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber AB.
- Bryman, A. (2014). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Corsaro, W. (2005). *The sociology of childhood* (2 uppl.). Thousand Oaks, Pine Forge Press.
- Dysthe, O. (2003). *Sociokulturella teoriperspektiv på kunskap och lärande*. Dysthe, O. (red) (2003). Dialog, samtal och lärande. (s 31-74). Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, O. & Igländ, M. (2003). Vygotskij och sociokulturell teori. Dysthe, O. (red) (2003). Dialog, samtal och lärande. (s 75-94). Lund: Studentlitteratur.
- Ellmin, Roger (2008). *Konflikthantering i skolan: den andra baskunskapen*.
- Evenshaug, Oddbjørn & Hallen, Dag (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. 2. uppl. lund: Studentlitteratur.
- Fangen, Katrine (2005) *Deltagande observation* Stockholm: Liber.
- Friberg, B. (2015) Centrala färdigheter. I I. Hakvoort & B. Friberg (red) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. (s. 91 - 128) Malmö: Gleerups.
- Hakvoort, I. (2015). *Skolans uppdrag och konflikthantering*. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red), *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. (s. 21-56). Malmö: Gleerups.
- Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) (2009). *Leka för att lära: utveckling, kognition och kultur*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, E. & Johansson, B. (2003). *Etiska möten i skolan: värdefrågor i samspel mellan yngre skolbarn och deras lärare*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Jonsdottir, Fanny. (2007), *Barns kamratrelationer i förskolan. Samhörighet tillhörighet vänskap utanförskap* Holmbergs, Malmö.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Doktorsavhandling. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lpfö 98/2016 *Läroplan för förskolan*. Skolverket.

- Löfdahl, Annica (2004). *Förskolebarns gemensamma lekar: mening och innehåll*. Lund: Studentlitteratur.
- Maltén, Arne (1998). *Kommunikation och konflikthantering: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Melin, Eva. (2013). *Social delaktighet i teori och praktik. Om barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet*. Doktorsavhandling. Stockholms universitet.
- Nilsson, Björn. (2005). *Samspel i grupp*. Lund, Studentlitteratur.
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: *Utbildningsdepartementet*.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. (2., rev. uppl.) Stockholm: Skolverket.
- Skånfors, Lovisa. (2013). *Barns sociala vardagsliv i förskolan*. Doktorsavhandling. Karlstads universitet.
- Starrin, B. (2008). *Om distinktion kvalitativ-quantitativ i social forskning*. Starrin, B & Svensson, P. (red). (2008). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. (s 11–40). Malmö: Studentlitteratur.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Säljö, R. (2015). *L. S. Vygotskij – forskare, pedagog och visionär*. I A. Forsell (Red.), Boken om pedagogerna (s.109-132). Stockholm: Liber AB.
- Thornberg, Robert (2006). *Det sociala livet i skolan*. Socialpsykologi för lärare. Stockholm: Liber.
- Utas Carlsson, Karin & Rosenberg Kimblad, Anette (2011). *Hantera konflikter och förebygg våld: förhållningssätt och färdigheter: teori och praktik i skola och fritidshem*. Jonstorp: Konfliktlösning i skola och arbete (KSA) Stockholm: Natur och kultur.
- Vygotskij, L. (1995). *Fantasi och kreativitet*. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L. (1999a). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L. (1999b). *Vygotskij och skolan*. (red. Lindqvist, G). Lund: Studentlitteratur.

Webbaserade källor:

Björklund, Elisabeth (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009. Tillgänglig på Internet:

http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/18674/1/gupea_2077_18674_1.pdf.

Diskrimineringslagen <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringslagen/>.

FN:s konvention om barns rättigheter (<http://www.regeringen.se/sb/d/5344/a/40998>).

Nationalencyklopedin (2016). Sökning: konflikt.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/konflikt>.

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö98*. Reviderad 2010. Hämtad från

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig:

http://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf (12-3-2015).

Bilaga 1**Till vårdnadshavare med barn mellan 3-5 år på X- förskola i X Kommun.**

Jag heter Saafi Hassan och studerar till förskollärare vid Högskolan Dalarna i Falun. Under hösten 2016 skriver jag mitt examensarbete och syftet med arbetet är att studera hur förskollärare hanterar konflikter samt vilka konflikthanteringsstrategier barnen har.

För att få en inblick i konflikthantering på förskolan kommer jag att genomföra en observation på ditt barns avdelning genom att anteckna med hjälp av papper och penna.

Ditt deltagande är frivilligt och kan när som helst på din begäran avbrytas. Du och ditt barn är försäkrat i konfidentialitet vilket innebär att ditt barn är helt anonymt i mitt examensarbete. Resultatet kommer användas enbart i mitt examensarbete.

Tack för att Du tar Dig tid! Det är värdefullt för mig.

Om ni har några frågor kontakta Sahra Hassan på xxxx@du.se tel. xxxxxx eller min handledare Susanne Rosèn srs@du.se tel. 023-xxxxxx.

Jag/Vi samtycker till att du får samla in och använda material där mitt/vårt barn finns med och användas enligt ovan

Ja ( ) NEJ ( )

Samtycke för .....

(Barnets namn)

Vårdnadshavares namnteckning .....

Datum:.....

Lämna blanketten till förskolans personal senast den 18/11 2016

Hälsningar

Saafi

Bilaga 2**Information om undersökning till förskollärare!**

Jag heter Saafi Hassan och studerar till förskollärare vid Högskolan Dalarna i Falun. Under hösten 2016 skriver jag mitt examensarbete och syftet med arbetet är att studera hur förskollärare hanterar konflikter samt vilka konflikthanteringsstrategier barnen och pedagogerna har.

För att få en inblick i konflikthantering på förskolan kommer jag att genomföra en observation på de äldsta barnens avdelning genom att anteckna med papper och penna. Därefter önskar jag att intervjua er förskollärarna en och en om detta. Intervjuerna spelas in för att underlätta mitt fortsatta arbete. Enskild intervju kan räknas ta cirka en halv timme.

Medverkan i den undersökningen är frivilligt och kan när som helst på din begäran avbrytas. Du tillförsäkras konfidentialitet vilket innebär att du och din arbetsplats är helt anonyma i mitt examensarbete. De uppgifter jag får ifrån dig får endast användas för just mitt examensarbete och inget annat.

Ytterligare information kan ges av Saafi Hassan och Susanne Rosèn.

Tack för att Du tar Dig tid! Det är värdefullt för mig.

Jag medverka i undersökningen: .....

Namn (förskolläraren)

Namn-teckning

Med Vänlig Hälsning

Handledare

Saafi Hassan

Susanne Rosèn

xxxxx@du.se

srs@du.se

076-xxxxxx

023-xxxxxx

Bilaga 3

Observationsprotokoll

Observationer

Konflikter mellan barnen i gruppen.

Konflikter mellan barn och förskollärare.

Hur de inblandade hanterar konflikten

Löser barnen konflikten själva?

Löser barnen med hjälp av förskollärare?

Fick barnen uttrycka sig?

Har barns känslor och tankar kommit fram?

Hur hanterade förskollärarna konflikten mellan barnen.

Frågor till förskollärare

Hur uppfattade du händelsen?

Hade du som förskollärare kunnat hantera situationen annorlunda?

Ge du chans till barnen att lösa själva på första handen?

På vilka sätt kan du förbygga konflikten?

Använda du olika strategier för olika konflikter?

Hur vet du att konflikten har löst?

Följa du upp barnen för att utvärdera konflikten?

Finns det kommunikation med hem om konflikthanteringen?

Bilaga 4

Intervjueschema

Intervjufrågor:

Vad betyder en konflikt för dig?

Vad anser du är positivt/negativt med en konflikt?

Stör konflikten ofta på samlingen?

Hur upplever du det när barnen är i konflikt?

Hantera du konflikter på förskolan?

Om barnen har löst konflikten trots att du har ingripit, hur hantera du då?

Vad är strategier i konflikthantering för dig?

Vilka konflikthanteringsstrategier har du?

Vad strategier använda du för att förbygga konflikt?

Hur märker du att konflikten har löst eller inte?

Hur långt kan en konflikt fortlöpa innan ni tar kontakt med vårdnadshavarna?

Dokumentera ni händelsen för att följa upp?

Har ni utvecklingsprogram som ni erbjuder barnen för att undvika konflikten?